

KLINIK FARMAKOLOGIYA FANINI O'QITISHDA BILIM, KO'NIKMA VA MALAKALAR INTEGRATSIYASINING ILMIY ASOSLARI

Sobirjonov Islombek Tavakkaljon O'g'li
Andijon davlat tibbiyot instituti assistenti

Annotatsiya: Mazkur tezisdagi klinik farmakologiya fanini o'qitish jarayonida bilim, ko'nikma va malakalarni integratsiyalash masalalari ilmiy-nazariy jihatdan yoritilgan. Kompetentlikka asoslangan ta'lim sharoitida bo'lajak shifokorlarning farmakologik bilimlarini klinik fikrlash, amaliy qaror qabul qilish va xavfsiz dori terapiyasini olib borish ko'nikmalari bilan uyg'unlashtirish muhimligi asoslab berilgan. Klinik farmakologiya ta'limida integrativ yondashuvning mohiyati, tarkibiy komponentlari, pedagogik mexanizmlari hamda ta'lim samaradorligini oshirishdagi roli tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: Klinik farmakologiya, integratsiya, bilim, ko'nikma, malaka, kompetentlik, tibbiy ta'lim, klinik fikrlash, dori terapiyasi, pedagogik yondashuv.

Kirish: Zamonaviy tibbiyot ta'limi sharoitida bo'lajak shifokorlarni tayyorlash jarayoni faqat nazariy bilimlarni egallash bilan cheklanib qolmasdan, balki ularni real klinik amaliyotda qo'llay olish qobiliyatini shakllantirishni talab etadi. Ayniqsa, klinik farmakologiya fanida dori vositalarining farmakodinamik va farmakokinetik xususiyatlarini chuqur bilish, ularni klinik vaziyatlarga mos holda qo'llash, dori terapiyasining samaradorligi va xavfsizligini ta'minlash muhim hisoblanadi. Agar bo'lajak shifokor dorilarni amaliyotda qo'llay olishni bilmasa, u holda turli dori vositalari haqidagi ma'lumotlarni bilishning ahamiyati bo'lmaydi.

Shu nuqtayi nazardan, klinik farmakologiya fanini o'qitishda bilim, ko'nikma va malakalarni integratsiyalash muammosi dolzarb ahamiyat kasb etadi. Ta'lim jarayonida integratsiyalashgan yondashuv bo'lajak shifokorlarda kompleks farmakologik kompetentlikni shakllantirishga xizmat qiladi. Ushbu tezisdagi klinik farmakologiya fanini o'qitishda bilim, ko'nikma va malakalar integratsiyasining ilmiy-nazariy asoslari tizimli ravishda tahlil qilinadi.

Mavzuning dolzarbligi: Zamon talablariga mos malakali kadrlarni tayyorlashda kasbiy bilim, malaka va mahoratlarni izchil ravishda oshirib borishga bo'lgan

ehtiyojning shakllanishi, shuningdek, mutaxassis sifatida mehnat bozoridagi kuchli raqobatga bardosh bera oladigan kadrlarni tayyorlashda pedagogik texnologiyalarni o'rni kattadir. Dori vositalarini oqilona buyurish tibbiyot shifokorlari uchun muhim ko'nikma hisoblanadi. Klinik farmakologlar ushbu ko'nikmalarni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi, chunki ular tibbiyot talabalari uchun klinik farmakologiya va terapiyani o'rgatadilar. Klinik farmakologiya va terapiyani o'qitish yondashuvlari so'ngi o'n yilliklarda sezilarli o'zgarishlarga uchragan bo'lsada, bu fan tibbiyot bakalavriat ta'lim dasturining asosiy qismi sifatida saqlab qolinishi zarur. Klinik farmakologiya fanining asosiy vazifasi dorivor vositalarning organizmga ta'sir mexanizmlarini, ularning klinik qo'llanilishi, nojo'ya ta'sirlari va o'zaro ta'sirlarini ilmiy asosda o'rgatishdan iborat. Biroq ushbu bilimlar talaba tomonidan faqat nazariy darajada o'zlashtirilsa, ularning amaliy qiymati cheklangan bo'ladi. Shuning uchun bilimlarni amaliy ko'nikma va malakalar bilan integratsiyalash klinik farmakologiya ta'limining ustuvor yo'nalishiga aylanmoqda.

Bilim — bu farmakologik tushunchalar, qonuniyatlar va ilmiy ma'lumotlar majmui bo'lib, u klinik farmakologiya fanining nazariy poydevorini tashkil etadi. Ko'nikma esa ushbu bilimlarni amaliy vaziyatlarda qo'llash qobiliyatini ifodalaydi. Malaka esa takroriy va ongli mashg'ulotlar natijasida shakllanib, dori terapiyasini mustaqil va samarali olib borish imkonini beradi. Ushbu uch komponentning uzviy bog'liqligi integrativ ta'lim yondashuvining mohiyatini belgilaydi.

Ilmiy-pedagogik nuqtayi nazardan integratsiya tushunchasi turli bilim sohalari, faoliyat turlari va o'quv komponentlarini yagona tizimga birlashtirishni anglatadi. Klinik farmakologiyada integratsiya fundamental fanlar (fiziologiya, biokimyoy, patologiya) bilan klinik fanlar o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni ta'minlaydi. Bu esa talabalarda dori vositalarining ta'sirini organizmning fiziologik va patologik holatlari bilan bog'lab tushunish imkonini yaratadi.

Bilim, ko'nikma va malakalar integratsiyasining ilmiy-nazariy asoslari kompetentlikka asoslangan ta'lim konsepsiyasiga tayanadi. Ushbu konsepsiyada ta'lim natijasi sifatida tayyor bilimlar emas, balki kasbiy faoliyatni samarali amalga oshira olish qobiliyati qaraladi. Klinik farmakologiyada bu dori tanlash, dozani belgilash, nojo'ya ta'sirlarni oldini olish va dori xavfsizligini ta'minlash kompetensiyalarida namoyon bo'ladi.

Integrativ yondashuvni amalga oshirishda klinik holatlarni tahlil qilish, muammoli vaziyatlarga asoslangan mashg'ulotlar, simulyatsion treninglar muhim ahamiyatga

ega. Ushbu metodlar talabalarning nazariy bilimlarini real klinik vaziyatlarga tatbiq etishiga yordam beradi. Natijada bilimlar mustahkamlanib, barqaror amaliy malakalarga aylanadi. Klinik farmakologiya fanini o‘qitishda integratsiya jarayoni bosqichma-bosqich amalga oshiriladi. Dastlab nazariy bilimlar shakllantiriladi, keyinchalik ushbu bilimlar asosida amaliy ko‘nikmalar rivojlantiriladi, so‘ngra klinik fikrlash va mustaqil qaror qabul qilish malakalari takomillashtiriladi. Bu jarayon tizimli va uzluksiz bo‘lishi lozim. Shuningdek, integratsiya ta‘lim jarayonining baholash tizimida ham aks etishi zarur. An‘anaviy testlar bilan bir qatorda amaliy vazifalar, klinik vaziyatlar tahlili va obyektiv strukturaviy klinik imtihonlar bilim, ko‘nikma va malakalarning uyg‘un rivojlanganligini aniqlashga xizmat qiladi.

Xulosa: Klinik farmakologiya fanini o‘qitishda bilim, ko‘nikma va malakalar integratsiyasi zamonaviy tibbiy ta‘limning muhim ilmiy-nazariy asoslaridan biridir. Integrativ yondashuv bo‘lajak shifokorlarda farmakologik bilimlarni amaliy faoliyat bilan uyg‘unlashtirish, klinik fikrlashni rivojlantirish va xavfsiz dori terapiyasini ta‘minlash Klinik imkonini beradi. Mazkur yondashuv asosida tashkil etilgan ta‘lim jarayoni klinik farmakologiya fanining samaradorligini oshiradi hamda raqobatbardosh mutaxassislarni tayyorlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Katzung B.G. Basic and Clinical Pharmacology. McGraw-Hill Education.
2. Rang H.P., Dale M.M. Pharmacology. Elsevier.
3. World Health Organization. Guide to Good Prescribing.
4. Shomurodov A.Sh. Klinik farmakologiya asoslari. Toshkent.
5. O‘zbekiston Respublikasi oliy tibbiy ta‘lim standartlari.
6. Harden R.M. Outcome-based education: the future is today.
7. Spencer J., Jordan R. Learner centred approaches in medical education.